

Uwagi Zespołu ds. monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki dotyczące statutów uczelni i oceny indywidualnej nauczycieli akademickich

Na podstawie przeglądu statutów uczelni, a także zapoznania się z wynikami audytów przeprowadzonych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Zespół do spraw monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki stwierdza, że struktury uczelni niewiele się zmieniły. Ponadto niepokojące jest umieszczanie w statutach uczelni zapisów, które odbiegają od intencji przyświecającej tworzeniu ustawy 2.0, albo są wręcz sprzeczne z jej przepisami:

1. w przypadku niektórych uczelni w składzie Senatu możliwa jest obecność osób nie pochodzących z wyboru. W nowym stanie prawnym nikt, poza rektorem uczelni, nie wchodzi w skład Senatu z mocy prawa. Niedopuszczalne jest, aby osoby powołane po 1 października 2019 na funkcje kierownicze automatycznie wchodziły w skład Senatu;
2. dla osób funkcyjnych narzuca się dodatkowe wymagania przy ich wyborze oraz kumuluje się ich niektóre funkcje (jednoczesne pełnienie funkcji organu uczelni i funkcji kierowniczej w uczelni (np. rektor, dziekan, prorektor). Za budzące wątpliwości uznaje się pełnienie przez rektora funkcji kierowniczej, na którą rektor musiałby sam siebie powołać. Uważamy, że zakaz kumulacji funkcji powinien ograniczyć się tylko do funkcji kierowniczej bezpośrednio podległej rektorowi, tak aby rektor nie podlegał bezpośrednio sam sobie. Nie jest też jasne, jakie skutki zaistniałyby w przypadku, gdyby nastąpiło odwołanie rektora jako organu;
3. ogranicza się kompetencje rektora, w tym np. wskazywanie kierowników jednostek, (wprowadzając na przykład wymaganie uprzedniego pozyskania pozytywnej opinii innego podmiotu);
4. ogranicza się kompetencje niektórych ciał statutowych przewidzianych w Ustawie, a w skrajnym przypadku Rada Uczelni pozbawiana jest możliwości wskazania kandydatów na rektora. Treść art. 18 ustawy określająca uprawnienie do wskazywania kandydatów na rektora skonfrontowana z art. 34 ust. 1 oznacza, że statut może określić inne podmioty (poza Radą) uprawnione do wskazywania kandydatów na rektora, ale nie może pozbawić Rady kompetencji wskazywania kandydatów na rektora;
5. tryb odwołania rektora (Art. 27 Ustawy 2.0) powinien zostać rozwinięty w statucie uczelni lub w Zasadach Działania Rady. Można przewidzieć różne scenariusze: wniosek o odwoływanie rektora np. kwalifikowaną większością głosów Rady Uczelni lub/i wprowadzenie wymogu, aby Rada zasięgnęła opinii Senatu w tej sprawie;
6. za niedopuszczalne na gruncie Ustawy należy uznawać przeniesienie w statucie ustawowych kompetencji uczelni (całej uczelni) na jej wydzieloną część (jednostkę organizacyjną) i związane z tym przeniesienie części uprawnień rektora (wyłącznych) na inny podmiot (jednego z prorektorów), np. w zakresie polityki kadrowej;
7. tryb przyjmowania statutów w niektórych przypadkach nie uwzględniał opinii Rady Uczelni lub/i związków zawodowych.

Niepokojący jest także fakt tworzenia systemu oceny indywidualnej nauczycieli akademickich na podstawie zasad oceny dyscyplin naukowych. Zespół wskazuje, że jest to niewłaściwy, a przede wszystkim niezgodny z prawem pracy kierunek działania. Regulacje ustawowe i dobre praktyki (np. Europejska Karta Naukowca) wskazują na to, że

indywidualna ocena pracownika powinna dotyczyć oceny wykonania zadań uprzednio wyznaczonych wspólnie z przełożonym w zakresie trzech obszarów (jeśli oceniany jest pracownik zatrudniony na etacie badawczo-dydaktycznym): nauki, dydaktyki i w innych ważnych dla uczelni i społeczeństwa obszarach działalności oraz wynikających z treści stosunku pracy. Jeśli ocena jest negatywna w obszarze nauki lub dydaktyki, końcowa ocena także powinna być negatywna. Zespół zwraca uwagę, że:

1. niezgodne z ustawą jest ograniczanie, poprzez regulacje statutu uczelni, kompetencji rektora przez inny organ, najczęściej Senat, w zakresie ustalania zasad i kryteriów oceny nauczyciela akademickiego oraz ustalanie lub zmienianie kryteriów w trakcie trwania okresu oceniania i stosowanie ich z mocą wsteczną. Zgodnie z art. 128 ust. 3 Ustawy kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej określa rektor, po zasięgnięciu opinii Senatu, związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów (...). Kryteria nie mogą dotyczyć obowiązku uzyskania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora. Kryteria przedstawia się nauczycielowi akademickiemu przed rozpoczęciem okresu podlegającego ocenie;
2. za niewłaściwe należy uznać przeprowadzanie oceny dokonań naukowych nauczyciela akademickiego wg dokładnie tych samych kryteriów jak ustalone dla oceny dyscyplin naukowych, nauczyciel akademicki jest oceniany za wykonywanie swoich zadań związanych z zakresem obowiązków, jakie obowiązują go na zajmowanym stanowisku. Muszą zatem także uwzględniać postawę i zaangażowanie pracownika, także wtedy gdy prowadzone badania naukowe z przyczyn niezależnych od pracownika nie przyniosą zakładanych efektów. Kryteria oceny w uczelni muszą być takie same dla poszczególnych stanowisk i ich grup, bez względu na dyscyplinę naukową lub rodzaj jednostki organizacyjnej Uczelni, w której zatrudniony jest oceniany nauczyciel akademicki;
3. ocena indywidualna pracownika w zakresie zadań badawczych i nauki nie powinna być zawężona do wyników naukowych uzyskanych w zakresie deklarowanej przez pracownika dyscypliny badawczej, ale na podstawie oceny *peer review* najważniejszych osiągnięć naukowych (uzyskanych w okresie podlegającym ocenie) przedstawionych przez niego samego. Ocena ta nie może zależeć od punktów wygenerowanych przez dorobek pracownika w ramach oceny dyscyplin naukowych uprawianych w danej uczelni;
4. za niewłaściwe należy uznać dokonywanie oceny nauczyciela akademickiego bez uwzględniania warunków (najczęściej finansowych i organizacyjnych), jakie powinien zapewnić mu bezpośredni przełożony (pracodawca) w celu umożliwienia realizacji jego obowiązków naukowych lub dydaktycznych.

Maciej Żylicz

Przewodniczący Zespołu

Warszawa, 3 lutego 2020 r.